

بنام خدا

طرح تبدیل کلاس های انشا و آیین نگارش به

«کارگاه نویسندگی»

نویسنده: حسین معلم

ویژه کلاس اول راهنمایی

کتاب مشترک معلمان، دانش آموزان و خانواده ها

سرشناسه	: معلم، حسین، ۱۳۲۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: طرح تبدیل کلاس های انشا و آیین نگارش به کارگاه نویسندگی :
ویژه‌ی کلاس اول راهنمایی کتاب مشترک معلمان ... / نویسنده حسین معلم.	
مشخصات نشر	: تهران: وراى دانش، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری	: ۸۰ ص: مصور (رنگی)
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۰۴-۹۶-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: نویسندگی
موضوع	: فن نگارش
رده بندی کنگره	: PIR۲۸۳۹/م۶۶۴ ۱۳۸۸
رده بندی دیویی	: ۸۰۸/۰۴۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۷۴۷۶۱۱

آدرس: تهران، میدان امام حسین (ع)، ۱۷ شهرپور شمالی، خیابان شهید طوفانی، پ ۱۱۴، واحد ۱
تلفن: ۳۳۳۲۷۱۵۸-۳۳۳۱۴۷۸۸ تلفکس: ۳۳۳۰۵۱۱۵ همراه: ۰۹۱۲۲۰۷۳۹۰۱

Web Site: www.varayedanesh.ir

طرح تبدیل کلاس های انشا و آیین نگارش به کارگاه نویسندگی ویژه اول راهنمایی

نویسنده:.....حسین معلم
ناشر:.....انتشارات وراى دانش
واژه آرا:.....فاطمه معلم
طراح و صفحه آرا:.....ابوالفضل مختاری
شمارگان:.....۳۵۰۰ جلد
نوبت چاپ:.....اول / پاییز ۸۸
قیمت:.....۳۵۰۰ تومان
شابک:.....۹۷۸-۹۶۴-۲۷۰۴-۹۶-۵

حق چاپ محفوظ است

کلیه ی حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به انتشارات وراى دانش و نویسنده است.
و هر گونه دخل و تصرف و چاپ و تکثیر و اقتباس از آن به هر شکل و صورت ممنوع و پیگرد قانونی دارد.

فهرست کتب

مقدمه / از دکتر محمد رضا سنگری	۴
حتماً این نکات را بخوانید!	۶
ابزار لازم برای عمل به رهنمودهای کتاب	۱۳
چگونه بنویسیم؟! (اصول مربوط به شکل و ظاهر نوشته)	۱۵
چند پاسخ به یک شبهه	۱۸
کار ابتکاری شماره ۱: بازنویسی لطیفه	۲۱
شیوه‌های ارزشیابی	۲۳
فواید هر یک از کارهای ابتکاری	۳۰
کار ابتکاری شماره ۲: بازنویسی داستانتک	۳۱
کار ابتکاری شماره ۳: تقویت مهارت درست نویسی	۳۳
کار ابتکاری شماره ۴: بی نقطه بنویسید (نثر)	۳۵
کار ابتکاری شماره ۵: بی نقطه بنویسید (نظم)	۳۷
کار ابتکاری شماره ۶: نقطه‌گذاری کنید (نثر)	۳۹
کار ابتکاری شماره ۷: نقطه‌گذاری کنید (نظم)	۴۱
کار ابتکاری شماره ۸: تصاویر مشابه، متفاوت!	۴۳
کار ابتکاری شماره ۹: جان‌بخشی به اشیاء	۴۵
کار ابتکاری شماره ۱۰: بازنویسی داستان کوتاهی که بندهای آن جابه‌جا شده است	۴۷
کار ابتکاری شماره ۱۱: مرتب کردن و بازنویسی داستان کوتاهی که جمله‌های آن جابه‌جا شده است	۴۹
کار ابتکاری شماره ۱۲: کامل کردن داستان کوتاهی که قسمت انتهایی آن حذف شده است	۵۱
کار ابتکاری شماره ۱۳: کار با ضرب‌المثل	۵۳
کار ابتکاری شماره ۱۴: چیستان	۵۵
کار ابتکاری شماره ۱۵: پرسش‌های جدی، پاسخ‌های شوخی!	۵۷
کار ابتکاری شماره ۱۶: مقایسه‌ی نثر با نثر	۵۹
کار ابتکاری شماره ۱۷: مقایسه‌ی نثر با نظم	۶۱
کار ابتکاری شماره ۱۸: استخراج داستان از شعر	۶۳
کار ابتکاری شماره ۱۹: نثر و معما	۶۵
کار ابتکاری شماره ۲۰: نظم و معما	۶۷
کار ابتکاری شماره ۲۱: مرتب کردن شعری که مصراع‌های آن جابه‌جا شده است	۶۹
کار ابتکاری شماره ۲۲: گفتگو	۷۱
کار ابتکاری شماره ۲۳: یک حدیث، یک حکایت	۷۳
کار ابتکاری شماره ۲۴: یک آیه، یک حکایت	۷۵
کار ابتکاری شماره ۲۵: تولید داستان	۷۷
منابع و مأخذ	۷۹

«نوشتن» نوعی آفریدن است. آفریدنِ مکتوبِ مفهوم یا مفاهیمی که پیش‌تر در ذهن خود آفریده‌ایم و اینک آن‌ها را به نگارش درآورده‌ایم. پس، نوشتن آفریدنِ مکتوبِ آفریده‌های ذهنی است. یعنی آفرینش در آفرینش!

اگر این آفرینش با تخیل درآمیزد و از زیبایی بهره بگیرد به «انشا» می‌رسد. «انشا» آفرینش هنرمندانه‌ی نوشته‌هاست، نوشته‌هایی که خواننده را مجذوب و او را با خود همراه و با نویسنده همدل و یگانه می‌سازد.

اگر این مقدمه را بپذیریم معلوم می‌شود انشانویسی کار ساده‌ای نیست، چرا که نویسنده‌ی انشا باید دائم در حال خلق تصویرهای تازه و بیان تازه باشد و این، بی‌مدد نگاه تازه و ذهن پویا ممکن و میسر نیست. حالا اگر کسی پیدا شود که راه رسیدن به این گونه نوشتن یعنی انشا را ساده و رسا بیان کند و آموزش دهد کاری بسیار بزرگ و ستودنی انجام داده است! و رسالت کتابی که در پیش روست همین است.

انشا نوشتن، البته لوازمی می‌طلبد، مراحل دارد، دشواری‌ها و نشیب و فرازهایی پیش پای نگارنده می‌گذارد، اما سرانجام حلاوت و شیرینی و دستاوردی دارد که همه‌ی سختی‌های پیشین را سهل و ساده می‌کند.

نگارنده‌ی انشا باید نگرنده‌ی خوبی باشد. آن چه را می‌خواهد بنویسد خوب ببیند، همه‌ی ابعاد آن را بنگرد و بکاود، حتی اگر نادیدنی باشد!

نادیدنی تا در ذهن و ضمیر نویسنده دیدنی نشود قابل نوشتن نیست. همین است که نویسندگان بزرگ می‌توانند صحنه‌ای خلق کنند یا چیزی را توصیف کنند که هرگز در دنیای عینی و واقعی آفریده نشده و رُخ نداده است، اما چنان در ذهن خود آن را پرورده و ساخته‌اند که گویی با آن زندگی کرده‌اند. گاه قهرمان داستانی که نویسنده از آن می‌گوید هرگز از مادر متولد نشده است اما چنان

توصیف و معرفی شده است که خواننده تصوّر می‌کند نویسنده سال‌ها با او زیسته، به سفر رفته، با او هم‌سفره و همراه بوده و شادکامی‌ها و ناکامی‌های او را ادراک کرده است.

در انشا می‌توان از هیچ، همه چیز ساخت. یا چیزی را چنان نگاشت که «هیچ» شود! هرچه قدرت نگارنده بیشتر باشد توان هیچ را همه چیز کردن و همه چیز را هیچ ساختن افزون‌تر می‌شود. چه بسیار زشت‌ها که در سایه‌ی هنرمندی نویسنده‌ها زیبا می‌شوند و چه بسیار زیبایی‌ها که نفرت‌انگیز جلوه می‌کنند.

شک نیست که همه‌ی انشا آموختنی نیست. هیچ کس نمی‌تواند ادّعا کند که با آموزش می‌تواند در هر دوره چند «سعدی» و «بیهقی» و «هوگو» و «گوته» و «دانتّه» آفرید. نبوغ ذاتی و استعداد خدادادی چیز دیگری است. اما می‌توان ادّعا کرد اگر استعدادهای خدادادی آموزش نبینند و تربیت نشوند هرگز فاتح قلّه‌های نویسندگی نخواهند شد. در این نیز تردیدی نیست که استعدادهای معمولی با آموزش می‌توانند به جایی برسند که بدون آموزش هرگز بدان دست نمی‌یابند. خود «آموزش» اگر با هنرمندی، ظرافت و طرح ذهنی پیشین همراه باشد و از آن مهم‌تر «تجربه» پشتوانه‌ی آن باشد کاراتر، گیراتر و موفق‌تر خواهد بود.

آقای «حسین معلّم» سال‌هاست که تجربه‌های موفق خویش را سخاوتمندانه به علاقه‌مندان به ویژه معلّمان و دانش‌آموزان تقدیم می‌کند. تجربه‌هایی که شاخصه‌های مهمّ آن‌ها: «دست یافتنی، روان، ساده و قابل اجرا بودن» است. چاشنی طنز شیرین آقای «معلّم» که تداعی طعم شیرینی‌های یزد می‌کند نیز بر جاذبه‌ی کار وی می‌افزاید.

«کارگاه نویسندگی» اثر تازه‌ی اوست با همان ویژگی‌هایی که پیش‌تر گفته شد. این کتاب در پی تألیف کتاب فارسی جدید اوّل راهنمایی نگاشته شده است و آن گونه که خود نویسنده اشاره دارد تلاشی است برای گذار از کلاس‌های انشا و آیین نگارش به کارگاه نویسندگی. توفیق نویسنده‌ی عزیز و سخت‌کوش را در تداوم این راه و خلق آثار برتر و انتقال مستمرّ تجربه‌ها از بارگاه خدایی که انشای هستی اثر قلم اوست آرزو دارد.

محمّد رضا سنگری - تهران

اوّل مهرماه هزار و سیصد و هشتاد و هفت خورشیدی

حتماً این نکات را بخوانید! (واژه واژه‌اش ارزش خواندن دارد).

نکته‌ی اول: آموزش همراه با تفریح و لذت

یک باور و اعتقاد غلط وجود دارد که می‌گوید: «برای رسیدن به موفقیت در تحصیل همواره باید رنج و مشقت کشید» در حالی که اتفاقاً تلاش و زحمت در درس خواندن الزاماً نباید با رنج و مشقت همراه باشد بلکه برعکس، باید تلاش توأم با تفریح و لذت و سرگرمی باشد! این کتاب از ابتدا تا انتها به این اصل وفادار می‌ماند.

نکته‌ی دوم: یادگیری رؤیاست، کابوس نیست!

متأسفانه بسیاری از دانش آموزان تمایلی برای درس خواندن ندارند و از مطالعه می‌گریزند. اما باور کنید فرار این‌ها از درس خواندن نیست بلکه از «بدخواندن» و کابوس وحشتناک آن فرار می‌کنند! زیرا انسان ذاتاً درد گریز و رنج گریز است.

این کتاب شیوه‌هایی جذاب و منحصر به فرد برای «درست خوانی» به کار گرفته است تا نه فقط درس خواندن کابوس نباشد بلکه به رؤیای شیرین زندگی و خاطره‌ای دل‌انگیز تبدیل شود! اگر دانش‌آموزان در دوران تحصیل از درس خواندن لذت ببرند در جوانی به سمت مطالعه و تحقیق تمایل خواهند داشت. «مطالعه و تحقیق» که مادر تمام خوبی‌هاست و آدمی را آن قدر قوی می‌کند که بر بسیاری از مشکلات فردی و اجتماعی فائق آید.

نکته‌ی سوم: توجه به اصلی‌ترین ابزار آموزش

«خواندن» اصلی‌ترین ابزار آموزش است زیرا موجب تقویت و پرورش تمام قوای فکری و ذهنی می‌شود. به همین دلیل در این کتاب آن قدر مطالب جذاب و شیرین گردآوری شده است تا دانش‌آموزان ترغیب شوند که: بخوانند و بخوانند و بخوانند.

نکته‌ی چهارم: حل مشکل به جای نظریه‌پردازی

کارگاه نویسندگی راهکارهای بسیار جذاب و قابل اجرا به دور از کم‌ترین نظریه‌پردازی و شعار تدارک دیده است تا مشکلات و موانع یادگیری بیش از این دستخوش نظریه‌پردازی‌ها نباشد و ان‌شاءالله یک بار برای همیشه حل شود. راهکارهایی که نه فقط برای خواندن بلکه برای «خوب خواندن» و تقویت ده‌ها مقوله‌ی دیگر مناسب و آرمانی است. مانند:

«خوب شنیدن»، «خوب گفتن»، «خوب نوشتن»، «درست اندیشیدن»، «احترام به معلم گذاردن»، «حرمت پدر و مادر را پاس داشتن»، «وطن پرستی»، «دین باوری» و «نمایش و ضرب‌المثل و مصاحبه و خطابه و آیه و حدیث و ...»

